

Süt İneklerinde Üreme ve Döl Verimi

Bir süt sığırı işletmesinde her inekten yılda bir yavru almak amaçlanmalıdır. Aksi halde karlılık düşecektir. Kızgınlık düve ve ineklerin çiftleşme isteği göstermeleridir. Bu durumdaki hayvanlara boğasak veya örsek denir. Sığırlarda kızgınlık 14-18 saat devam eder ve hayvan gebe kalmazsa 18-24 gün arasında değişmek üzere ortalama 21 gün sonra tekrar kızgınlık gösterir.

Kızgınlık Nasıl Anlaşılır

- ❖ Diğer hayvanların üzerine atlar. Başka hayvanların üzerine atlamasına izin verir.
- ❖ Ferç (üreme organının dış kısmı) şişmiş ve kızarmıştır, yumurta akına benzer bir akıntı gelir, buna çara denir.
- ❖ Diğer hayvanların fercini koklamaz, kendisinin koklanmasına izin verir.
- ❖ Yem yemez. Huzursuzdur. Merada kuyruğunu diker, sağa-sola koşar. İştah ve sütü azalır
- ❖ Gece diğer hayvanlar yatarken o ayakta durur. Böğürür, sık sık havayı koklar.
- ❖ Göz bebeklerinde büyüme olur.

İlk Tohumlama Yaşı

Ülkemizdeki kültür ırkı ve kültür ırkı melezi düvelerin ilk tohumlama yaşı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

İrk	Yaş (ay)	Canlı Ağırlık (kg)
Esmer (Montafon)	18-20	350-370
Esmer Melezi	20-22	325-350
Holştayn	16-18	370-390
Holştayn Melezi	18-20	350-370
Jersey	15-17	250-270
Jersey Melezi	16-18	225-250

Suni Tohumlama

Boğalardan alınan spermalar özel bir teknikle hazırlanarak veteriner hekim veya tohumlama teknisyenleri tarafından ineğe naklediliyor. İnekte gebe kalıyor buna **suni tohumlama - yapay dölleme** diyoruz.

- Çok sağlıklı, kolay, garantili bir yavru alma tekniğidir.
- Bir boğa tabii aşım ile yılda en fazla 200 ineği dölleyebilir. Aynı boğanın spermasıyla suni tohumlama yapılırsa bir yılda 20.000 baş inek döllendir. Bundan da yaklaşık 16.000 baş yavru elde edilebilir.

- Suni tohumlama ile hayvandan hayvana hastalık bulaşması önlenir.
- İşletmede boğa bulundurmaya gerek yoktur.
- Yüksek verimli boğaların sperması ile yüksek verimli yavrular elde edilir.

Tohumlama Ne Zaman Yapılmalıdır

En iyi tohumlama zamanı, kızgınlık başladıktan 12 saat sonradır. Pratik olarak inek; sabah kızgınlık gösterdi ise öğleden sonra, akşam kızgınlık gösterdi ise ertesi sabah tohumlanmalıdır. İnekler mutlaka Çara akıntısının şeffaf olduğu zaman tohumlanmalıdır.

İneğine suni tohumlama yaptıran kişi bu tohumlama tarihini bir yere kaydetmelidir veya tohumlama yapan teknisyenden **Tohumlandı Belgesi** almalıdır. Gebe kalan hayvanın ne zaman

doğum yapacağı da bu belgeden belli olur ve doğum öncesi hazırlıklarımızı buna göre yaparız. İnek normal doğum yaptıktan sonra en az 60 gün geçmeden yani iki kızgınlığı savmadan tohumlama yapılmamalıdır. Eğer güç doğum olmuşsa en az 90 gün bekleyip sonra tohumlama yaptırılmalıdır.

İki Doğum Arası Süre Ne Olmalıdır

Doğum aralığı, ilk doğumunu yapan düvelerde 13 ay, ineklerde ise 12 ay olmalıdır. Bu aralık 13-14 aya uzadığı zaman verimde kayıplar başlamaktadır. Bir sürüde ortalama her buzağı için en fazla 2 tohumlama olmalıdır. Döl verimi normal bir inek tohumlandıktan yaklaşık 280 gün sonra bir yavru verir .

İneklerin Kısır Kalmaması İçin

- İyi bakım ve besleme gerekir. İneğin zayıf kalması veya aşırı beslenmeden dolayı aşırı yağlanması döl verimini düşürür.
- Kızgınlık dönemi iyi takip edilmelidir.
- Kızgınlığın başlamasından 12 saat sonra tohumlama yapılmalıdır.
- Buzağılamadan 2 ay sonraki kızgınlıkta tohumlama yapılmalıdır.
- Zamanında kızgınlık göstermeyen inekler veteriner hekime gösterilmelidir.

- Kayıt defteri tutulmalı her durum işlenmeli ve tarih atılmalıdır.

Döl Verimini Etkileyen Çevre Şartları

- Çok sıcak ve nemli havalarda kızgınlık belirtileri kolay fark edilmez.
- Kapalı yerlerde kızgınlık zor fark edilir. Gün ışığında kızgınlık belirtileri daha kolay anlaşılır.
- Çok genç ve çok yaşlı hayvanların döl verimi düşüktür.
- Hayvan hastalıkları döl verimini azaltır.
- İkiz doğumlarda buzağının birisi dişi ise, dişi buzağının döl vermeme ihtimali çok yüksektir.

Adres	: Samsun Tarım İl Müdürlüğü 55060 Samsun
Santral	: 0 362 231 37 00
Fax	: 0 362 233 21 63
e-mail	: cey@samsuntarim.gov.tr
web	: www.samsuntarim.gov.tr

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Tarım Müdürlüğü

Süt İneklerinde Üreme ve Döl Verimi

Binnaz TIKNAZOĞLU
Ziraat Mühendisi

No: H/3

2005